כי האי מעשה לידיה פגע ביה אליהו אמר ליה עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה אמר ליה מאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר ליה אבוך ערק לאסיא את ערוק ללודקיא כי הוו מקלעי ר' ישמעאל ברבי יוסי ור' אלעזר בר' שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי בינייהו ולא הוה נגעה בהו אמרה להו ההיא מטרוניתא בניכם אינם שלכם אמרו לה שלהן גדול משלנו כל שכן איכא דאמרי הכי אמרו לה [1]כי כאיש גבורתו איכא דאמרי הכי אמרו לה אהבה דוחקת את הבשר ולמה להו לאהדורי לה והא כתיב [2]אל תען כסיל כאולתו שלא להוציא לעז על בניהם א"ר יוחנן איבריה דר' ישמעאל [בר' יוסי] כחמת בת תשע קבין אמר רב פפא איבריה דרבי יוחנן כחמת בת חמשת קבין ואמרי לה בת שלשת קבין דרב פפא גופיה כי דקורי דהרפנאי אמר רבי יוחנן אנא אישתיירי משפירי ירושלים האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן נייתי כסא דכספא מבי סלקי ונמלייה פרצידיא דרומנא סומקא ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא ההוא זהרורי מעין שופריה דר' יוחנן איני [ו]והאמר מר שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון ואילו ר' יוחנן לא קא חשיב ליה שאני ר' יוחנן דהדרת פנים לא הוויא ליה [ז]ר' יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה אמר כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו בי כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי גמירי אורייתא כוותי אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר מעינא בישא אמר להו אנא [ג]מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב [3]בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר' אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר חנינא אמר מהכא [4]וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים אותם ואין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושוייה גברא רבא יומא חד הוו מפלגי בי מדרשא [ח]הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן ריש לקיש אמר משיצחצחן במים א"ל לסטאה בלסטיותיה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר ליה אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה [5]עזבה יתומיך אני אחיה עשה בשביל אלמנותי אמר לה [5]ואלמנותיך עלי תבטחו נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן ליזיל ליתביה לדעתיה ניזיל רבי אלעזר בן פדת דמחדדין שמעתתיה אזל יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה תניא דמסייעא לך אמר את כבר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת תניא דמסייע לך אטו לא ידענא דשפיר קאמינא הוה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צווח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה

ואפילו

כי האי מעשה לידיה. מינהו המלך לתפוש גנבים ולסטים: **לגבי הדדי.** פנים אל פנים: **בקרא דפורי.** למד בקר: **ביניהו.** בין שניהן מתחת כריסן מתוך שכריסן גדול: **מטרוניתא.** שרית נכרית: **אינם שלכם.** שאינכם יכולין להזקק לנשותיכם: **שלהן גדול משלנו.** כריסם של נשותינו גדול משלנו: **כי כאיש גבורתו.** אבר תשמיש. לשון אחר שלהן גדול תאוה של אשה מרובה משל איש: **ל"ס.** שתאותה מרובה ואינכם נזקקין להן ונבעלות לאחרים: **אהבה דוחקת את הבשר.** ומתוך שתאותם מרובה על תאותינו בשר שינו נדחק: **כי דקורי דהרפנאי.** סלים שעושין בהרפניא ד): **אישתיירי.** נותרתי: **שופרי.** זיהרורי תוארו וקירון [עור] פניו: **מבי סילקי.** כשיוצא מבית האומן שהוא להוב ממרקה להב האש: **כי סילקי.** בעלותו מן האש: **פרלידי.** גרעינין: **ונהדר ליה כלילא.** יסובבנהו שפה לפיו סביב של ורד אדום: **זיהרורי.** דנפקי מיניה על פני הארץ: **מעין.** ולא הכל: **הדרת פנים.** זקן: **עולי עין.** עולין למעלה מן העין והיא מלמטה שהיא אינה יכולה לשלוט בהן: **חזייה ריש לקיש.** שהיה לסטים: **שוור.** קפץ: **אמר ליה.** ר' יוחנן: **חילך לאורייתא.** כמה כוחך יפה לסבול עול תורה: **שופרך.** יופייך: **לנשי.** ראוי לנשים: **ולא מצי.** לקפוץ כבראשונה דמשקבל עליו עול תורה תשש כחו: **הסייף והסכין.** משנה היא במס' [כלים] (פי"ד מ"ה): **הפיגיון.** אשפי"ד: **ומגל יד ומגל קציר.** פלציל"א בלע"ז: **משיצרפם.** דקינ"ו בלע"ז: **ליסטאה בליסטיותיה ידע.** לפי שהיית לסטים אתה בקי באותן כלי אומנות ליסטיות: **ר' קרו לי.** רבן של לסטים וראש להן הייתי: **אתאי אחתיה.** דרבי יוחנן אשתו דריש לקיש: **וקא בכיא קמיה.** דר' יוחנן להתפלל על בעלה: **עזבה יתומיך אני אחיה ואלמנותיך עלי תבטחו.** פסוק הוא בירמיה: **מצטער.** מתחרט על שהמיתו שלא היה מוצא תלמיד ותיק כמותו: **דשף דעתיה.** נעקרה ממנו דעתו ונשתטה:

ואפילו

אמר רבי יוחנן איבריה דרבי ישמעאל כו'. אלו דברים נכתבו שלא להוציא לעז על בני אדם שהם כן: **אמר** ר' יוחנן **אנא אשתיירי משפירי ירושלים.** רבי יוחנן אחר חורבן הבית היה אלא כלומר אשתיירי ממשפחתם ולפי שהזכיר רבי יוחנן שהיה משונה משאר בני אדם בדבר אחד הזכיר גם שהיה משונה ביופי: **יתיב אשערי טבילה.** והא דאמרי' בערבי פסחים (פסחים דף קיא.) האי מאן דפגע באתתא בעידן דסלקת מטבילת מצוה אחזת ליה רוח זנונים היינו כשפוגע בה אבל רבי יוחנן שהיה יושב שם בקבע אין זו פגיעה אי נמי התם שפוגע כשעולה בעודה ערומה מן הנהר: **אי הדרת בך כו'.** מכאן אמר ר"ת דר"ל מתחלה ידע הרבה ט)אלא שפרק עול תורה ונעשה עם הארץ ועסק בלסטיות מדקאמר אי הדרת בך משמע להיות כבתחלה ולא תפרוק עול תורה מעליך וקאמר נמי מאי אהנית לי התם קרו לי רבי כלומר מעיקרא נמי הוו קרו לי רבי אלא ששכחתי ומה שפי' בקונט' ר' היינו רבן של לסטים אין נראה אע"ג דאשכחן במס' ע"ז (דף יז:) מ"ט קרו לך רבי רבן של טרסיים אני והיינו דאמרי' בפ' כל כתבי (שבת דף קיט:) א"ל ר"ל לרבי יהודה נשיאה כך מקובלני מאבותי ואמרי לה מאבותיך כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן כו' משמע שקודם שלימדו רבי יוחנן למד מאחרים: **אי הדרת בך.** לקמן מוכח דנסבה דקאמר אתיא אחתיה וקא בכיא קמיה ולא חש לשמא יאמרו בשביל זו חזר זה כדמייש לקמן (דף פה.): **הסכין והפגיון מאימתי מקבלין טומאה.** הקשה ר"ת דתנן במס' כלים פרק י"ד י) הסייף והסכין מאימתי מקבלים טומאה הסייף משישופנו והסכין משישחיזנה והיינו דלא כרבי יוחנן ודלא כר"ל ונראה דההיא מתני' כשהעלו חלודה וכא לתקנן דתניא בתוספת' י) סייף וסכין שהעלו חלודה טהורין שפן והשחיזן כ)(מקבלין טומאה) אבל מתחלתם הוי גמר דידהו כדמפרש בשמעתין ונראה דשפן קאי אסייף והשחיזן קאי אסכין אע"ג דקתני לשון רבים והוי השתא תוספתא כמו המשנה:

שתין

מסורת הש"ס

א) ב"ב נח., ב) ברכות כ. ע"ש, ג) ברכות שם ודף נה: סוטה לו: ב"ב קיח., ד) ועי' פרש"י בשבת קכ. ותוס' חולין ד. ד"ה דקולית, ה) [עי' תוס' יבמות נו. ד"ה אלא גברא וכו' ותוס' עירובין סה: ד"ה ר"ל], ו) [מ"ה], ז) [דכלים פי"ג דב"מ], ח) [מוזר לטומאתן הראשונה כצ"ל וכן איתא בתוספ'].

מוסף רש"י

כי דקורי דהרפנאי. כמין סל הרפניא (שבת קכ.). **ר' יוחנן הוה אזיל ויתיב כו'.** ר' יוחנן אדם יפה תואר היה, דאמרינן שופריה דר' אבהו מעין שופריה וכו' (ברכות כ.). **עולי עין.** מסולקין מן העין, שאינה שולטת בהן (שם נה:). שליטין על העין ולא העין שולטת בהן (שם נה: ובעי"ז סוטה לז: ורשב"ם ב"ב קיח.).

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פי"ח מהלכות כלים הלכה כ ולא כר"י ולא כר"ל:

תורה אור השלם

1 וַיֹּאמֶר זֶבַח וְצַלְמֻנָּע קוּם אַתָּה וּפְגַע בָּנוּ כִּי כָאִישׁ גְּבוּרָתוֹ וַיָּקָם גִּדְעוֹן וַיַּהֲרֹג אֶת זֶבַח וְאֶת צַלְמֻנָּע וַיִּקַּח אֶת הַשַּׂהֲרֹנִים אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם: שופטים ח כא

2 אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן תִּשְׁוֶה לּוֹ גַם אָתָּה: משלי כו ד

3 בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן בָּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי שׁוּר: בראשית מט כב

4 הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: בראשית מח טז

5 עָזְבָה יְתֹמֶיךָ אֲנִי אֲחַיֶּה וְאַלְמְנֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ: ירמיהו מט יא

לעזי רש"י

אשפי"ד [אישפי"ד]. חנית ציד.
פלציל"א. חרמש.
דקינ"ו [דיקוי"ט]. מחמם מתכת מחדש (מצרף).